

דבר חודש בחודשו

מתורתו של הגאון הגדול רבי יואל שוורץ שליט"א
רו"מ ישיבת דבר ירושלים ומרכזי שכונת מעלות דפנה

גליון 1
אייר תשע"ח

~ דבר המערכת ~

מה גדול ונכבד היום הזה, שאנו זוכים להפיץ בקרב העם את תורתו של מורינו ורבינו הגאון הגדול רבי יואל שוורץ שליט"א.

את תורת הרב שליט"א זכינו להכיר בעיקר מתוך דרשותיו אשר זוכים אנו לשמוע תדיר בשכונתינו, שכונת מעלות דפנה בירושלים עיה"ק, ומתוך ספריו הרבים שנוגעים כמעט בכל נושא אפשרי.

סגנון ייחודי מאפיין את דרשותיו של רבינו. מלבד השליטה העצומה בכל מכמני התורה, נוהג רבינו לבחון את מאורעות התקופה וכל הסובב אותנו ע"פ תורתנו הקדושה, בהתבסס על דברי הגר"א (קול התור) כי אין דבר שלא מרומז בתורתנו הקדושה.

את היסודות שהוא מסיק לאחר ההתבוננות משמיע רבינו בקול צלול, בלי להתחשב בסטיגמות שאינם מוצדקות. כי תורתנו - תורת אמת, והאמת לא מתחשבת בדעות קדומות, בכל דבר יש לראות את רצון ה' ואת יד ה'. ומכיוון שאת האמת יש לדעת אותו בצורה ברורה ולנהוג על פיה - ראינו לנחוץ לפרסם את הדברים, מעל גבי במה זו.

בכנס היסוד שערך "איגוד שומעי לקחו של רבינו שליט"א" בבית רבינו, הפנה אותנו רבינו למאמר שכתב הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן הי"ד, אשר רבינו צועד בדרכו בהתבוננות על מאורעות התקופה (לדוגמא: כאשר מפלגת הנאצים התבססה בשלטון, ראה בה' ר' אלחנן איום על עם ישראל, שכן שמה המלא של המפלגה הנאצית, נאציאלסוציאליסטית, מורכב מסוציאליזם ולאומיות, שהם שתי תנועות שמשכו הרבה נערי ישראל מהדת, הקומוניזם שעיקרו סוציאליזם, והציונות שעיקרה לאומיות).

זה לשון המאמר, כפי שנדפס בקובץ מאמרים, וכן בקובץ הערות בסופו.

"זכור ימות עולם - וגם כאן נראה דפשוטו של מקרא קאי על כל הדורות ועל כל הנעשים בעולם. המשך בעמוד הבא

~ דבר מורינו הרב שליט"א ~ מאורעות התקופה בראי התורה

* טיכום המאורעות האחרונות שהיו בחודש ניסן הם העיקריים שאליהם נתייחס. להפגנות ליד הגבול ברצועת עזה, ולמתרחש בסוריה. השבת האחרונה של החודש מרמז לזה, שבפרשה עוסקים בדיני צרעת, שזה אותיות ר'צ(ו)ע"ת.

על המתרחש ברצועת עזה והקשר לחילולי השבת שנעשו השנה באופן חמור נוסף כאשר רכבת ישראל, גוף רשמי ובהוראת השר הממונה על כך, לא למדו לקח מהעבר: ממשלת רבין נפלה בגלל חלול שבת שנעשה על ידי ראש הממשלה בקבלת הפנים למטוסי חיל האוויר. גם ממשלת אהוד ברק תחילת נפילתה הייתה העברת המשחן [טורבינה] בשבת.

כבר אמר הוגה דעות רחוק מיהדות: יותר משישראל שמרו את השבת השבת שמרה על ישראל! ואכן עיקר הפיגועים היו בשבת ועתה ההפגנות סביב לגדר ברצועת עזה בכל ערב שבת הגולש לתוך השבת.

נציין כאן עובדות: במבצע צוק איתן היו מנהרות בעזה שגרמו לנפגעים רבים. **מנהרות בעזה** הן בגימ' **חילול שבת** (מנהרות=701 שבת=702 בעזה 84 חילול=84). וכן המילים **רצועת עזה** הן בגימט' 848 מקבילות לגימט' של המילים **בגלל חילול שבת** (בגלל=67 חלול=74 השבת=707 =848). הפגוע הקשה ביותר שהיה בישראל היה בכביש החוף שמחבלים השתלטו על אוטובוס מלא נהגי אגד שנסעו לטיול בשבת באותו פיגוע נהרגו קרוב ל-39 נהגים ר"ל, כמנין ט"ל מלאכות.

מקרה אחר שגם אירע בשבת בשנת תש"ס, אוטובוס מטיילים בשבת שמדריך הטיול אמר להם שעקב הבצורת (שגם היא קשורה לחילול שבת שהמילים **"ועצר את ה(שמים)"** הן בגימ' 772 הדומה לגימ' חלל השבת 773) יאמרו תוך נסיעה בשבת תפילת הגשם, ואכן ירד גשם והאוטובוס החליק בגללו לתהום ונהרגו 15 נוסעים כמנין השם י-ה שהוא מידת הדין. כנראה זה קרה בגלל החוצפה לחלל שבת ולבקש מה' גשם.

המלחמה על הגדר מצד החמאס וההגנה הנעשית מצדנו מגובה בירי צלפים [גם הסרטון המטופש של חייל צוהל על הצלחת צלף לירות ולפגוע, שמטריד את התקשורת המגויסת לעשות צרות לעם ישראל בפרסום דברים שהצינעה הכרחית להם] מזכירה לנו סיפור הפוך על כוחה של שמירת השבת שם המילה צלף היא עניין מרכזי למרות ששם הכוונה לצמח בשם זה. כך מסופר (שבת ק"ב ב'): "מעשה בחסיד אחד שפרצה לו פרץ בתוך שדהו ונמלך עליה לגודרה ונזכר ששבת הוא ונמנע אותו חסיד ולא גדרה ונעשה לו נס ועלה בו צלף וממנו הייתה פרנסתו ופרנסת בני ביתו".

יש להאריך עוד בעניין המתח בסוריה, אבל בשעת כתיבת השורות עוד לא ברור לאן זה יתפתח, ועוד חזון למועד.

*המאמר מבוסס על דרשות הרב בשכונת מעלות דפנה.

~ פינת ההלכה ~

בענין חמץ שעבר עליו הפסח במוסד ציבורי

חמץ שנמכר מטעם הישיבה, האם יש מקום להדר לא להשתמש בו. וכן יולדת הנמצאת בבית חולים, האם יש לה להחמיר בחמץ מכור.

בעבר, נושא מכירת חמץ גמור לנכרי בדרך המקובלת, שהיו עושים את הרב שליח למכור לגוי, היה דבר פשוט ומקובל ללא פקפוק כיוון שגם רבנים שהיו מפורסמים כגדולי הפוסקים, עסקו בזה! ולא רק בעלי עסקים שברשותם היה חמץ בכמויות גדולות, בעיקר מפעלים ובעלי חנויות. ובמיוחד בעלי בתי מרוח בחוף לארץ, שהתפרנסו ממכירת משקאות חריפים, שהיו מיוצרים מתבואה שהפוסקים נקטו שהם חמץ גמור לא נמנעו מלמכור דרך הרב. וגם אדם רגיל שנשאר לו חמץ היה מוכר אותו דרך הרב, למרות שהיה מדובר בכמות קטנה.

בינתיים חלו שינויים רבים במצב הכלכלי בעולם שהביא לכך, שכמות חמץ קטנה לא כדאית להחזקה בפסח, ולכן הרבנים הורו לאדם הפרטי שראוי להדר לחשוש ולא למכור חמץ ממש שאסור מהתורה להחזיקו ברשותו, אבל בספקות כמו קמח רגיל או גריסים יבשים מכרו, ואחרים החמירו על עצמם עוד יותר וגם דברים שיש בהם חשש חמץ לא השאירו.

אבל בעלי חנויות וחברות מיצרי חמץ ומנהלי מוסדות, מוכרים גם בימינו.

ההידור היה לא להחזיק חמץ גמור ולא לסמוך על המכירה. אבל לא חששו לחמץ שעבר עליו פסח שנמכר לנכרי. כי הרי האיסור של חמץ זה הוא מדין קנס על מי שעבר איסור של החזקת חמץ בפסח, ולא שייך לקנס את שמכר על פי גדולי הפוסקים.

אבל בימינו אכשר דורא, וחששו גם לשיטת הגר"א שהחמיר בזה. חברות המזון הצטרפו לעניין מסיבה כפולה: לשם שמים ולשם שיווק. בשנים הראשונות היה ההידור ל"נאפה אחר הפסח". לאחר זמן בגלל התחרות בין וועדות הכשרות וחברות המזון, זכינו גם ל"נטחן אחר הפסח". בישיבות ובמוסדות ציבור נהגו למכור גם בימינו את המלאי של המוצרים מקמח איטריות דייסות וכולי ואף פירורי לחם, ולא להחמיר בנאפה ונטחן.

ונשאלה השאלה, האם מי שנהגו הוריו בכל ההידורים האמורים, אם יש לו להדר גם במה שמכרו בישיבה או יולדת הנמצאת בבית חולים?

התשובה: לא ולא! ולא בגלל ממון הישיבה, או ממון הציבור שצריך לחוס עליו אלא בגלל סיבה אחרת והיא: כל מוסד ציבורי הוא עמותה, ולפי החוק בכל המדינות, ודעת מרן הרב אלישיב שדינא דמלכותא נוהג גם בארץ, המוסדות האלו הם בעלי מעמד מיוחד היינו שהם גוף משפטי עצמאי! היינו המוסד שייך למוסד, שהוא גוף עצמאי, ולא למנהלים אותו, שהם רק בעלי סמכות לנהל אבל אין להם שום בעלות על המוסד, וכך זה בכל גוף ציבורי.

כספי המדינה שייכים לגוף הנקרא מדינה ולא לאזרחים. הצבא שייך לא לשר הביטחון ולא לרמטכ"ל אלא לגוף המשפטי הקרוי צבא. וכן בית החולים החמץ שלהם מעיקר הדין לא נאסר, ולכן חמץ כזה ששייך למוסד הוא אינו חמץ של ישראל ואפילו אם שכחו למכור אותו, מעיקר הדין חמץ כזה הוא מותר וכל שכן אחר שמכרוהו לכן חמץ שנמכר בישיבה או בבתי חולים וכו' אין מקום להדר.

המשך דבר המערכת

דמאחר שבכל הארץ משפטיו - ומשפטי ה' הם לפי דיני התורה, ואם כן, כמו שצריך להבין דברי תורה ולעסוק בהם גם כן צריך להתבונן בכל המאורעות ולמצוא יסודם על פי משפטי התורה, אבל לא יסמוך אדם על בינתו כי דעתו קצרה מהבין דעת עליון, אלא צריך לשמוע אל המקובל אצלנו בתורה שבעל פה - וזה שהוסיף הפסוק 'שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך'.

וכדי להבין דברי ימי העולם, מסרה לנו התורה מפתח גדול לידע את הציר אשר עליו תסוב ההנהגה העליונה בעולם והוא בכתוב מיד - 'בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו'.

ונמצא שתכלית הבריאה הוא רק בשביל ישראל ואם כן גם המעשים הנעשים תכליתם רק בשביל ישראל. וזה מפורש בכתוב: 'הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם אמרתי אך תראי אותי תקחי מוסר'. ומזה למדנו שאין פורענות באה לעולם בשביל ישראל... לטובתם או לפורענותם להוכיחם כמו שכתוב: 'הוי אשור שבט אפי'. וזהו שכתוב 'יצב גבולות עמים' - תמיד בכל דור, 'למספר בני ישראל' והטעם - 'כי חלק ה' עמו' - כי ישראל לבדו הוא חלק השם ולא שאר האומות.

ועל כן כל ההנהגה העליונה מתאימה לצרכי עם ישראל, ואף כי דעתנו קצרה מהבין איזה יחס יש בין צרכי ישראל לגבולות איים רחוקים בקצוי ארץ אבל קורא הדורות מראש יודע כי יש בזה איזה צורך לישראל בהוה או בעתיד.

כמו שכתב הרמב"ם שלפעמים נבנה ארמון גדול ומפואר, וכל תכלית מציאותו הוא כי לאחר מאה שנה יעבור איש חסיד בעת זרם מטר ויכנס תחת שער גג הארמון הזה, לחסות ממטר או משלג."

נפרוש בתפילה כי העלון ימלא את ייעודו, לקיים מצוות זכירת ימי עולם, לחזק האמונה בהשגחה על כל פרט הסובב אותנו, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

בגרכה,

המערכת

~ נפלאות הבורא ~

עמוד והתבונן בנפלאות א-ל (איוב ל"ז י"ד).

מתקררים ומגיעים ל-4 מעלות צלזיוס הם מתהפכים ומתרחבים ונהיים יותר קלים [זוה נס מיוחד לשמירת הקיום, כי אם לא כן, בחורף, היו המים בים קופאים ושוקעים למטה, והיו ממיתים את כל היצורים שבים, ולאחר מכן השכבה השנייה גם הייתה קופאת, וכן הלאה, עד שהימים היו הופכים לגוש קרח נורא שהיה מקפיא הכל, לכן הקרח מהווה חיץ בין הקור למים, ובקיץ המחיצה הזו היא נמסה וכך מתקיים העולם.] לכן המילה שלג מסמלת את ההפשרה שלו, כי המספרים של האותיות של המילה הוא בסדר יורד **ש-300 ל-30 ג-3** (על פי הגר"א).

ואת זה לימד אליהו את איוב! אתה שואל היכן ההשגחה האלוקית: וכי איוב לאיוב נתחלף?! התבונן בנס הזה, שהמים בהיותם מוצק הם מתרחבים, ותראה את השגחת הבורא בעולם. ואולי נכלל בתשובת אליהו גם מה שאמר לאיוב (שם פסוק ו'): "כי לשלג יאמר הוא ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עוז" בזמן החורף, יחד עם הגשם יורד שלג, והוא לצורך קיום העולם כמו הגשם.

ואנו נזכרים בנס הזה כאשר, אנו רואים את פתיתי השלג יורדים לא בחוזק, ולא כמי הגשם, אלא כנוצות המעופפות, וזה בגלל שהפתיתים הקפואים אכן קלים מהמים, וגם משום שהמים בהם לא מרוכזים ויש בהם אוויר.

כיון שהקרח שנהיה מהמים, הוא נס מיוחד לקיום העולם, לכן כנראה, שבקרח דווקא טבעה אוניית הכפירה בשם טיטניק [שנקרא כך על שם אליל בשם טיטן שלחם נגד השמים], והקפטן דיבר דברי חירוף וגידף כלפי שמים ר"ל, שאמר: שאפילו אם ירצו שוכני שמים להטביעה לא יוכלו עפ"ל, כי האונייה הזו הייתה שיא הטכנולוגיה של אותה תקופה.

בספר חובת הלבבות ישנו שער שלם בשם שער הבחינה, כדי להתבונן בבריאה ולראות דרכה את גדלות הבורא כדברי הבריייתא המובאת בשו"ת הרמב"ם (סי' ק"ג): "הסתכל במעשיו, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם ורוב חסדיו. ואלו דברים המסייעים לחיזוק האמונה ולהאבת ה' כדברי הרמב"ם (יסודי התורה ד' הי"ב): "בזמן שאדם מתבונן בדברים האלו ומכיר כל הברואים... יראה חכמתו של הקב"ה מכל היצורים והברואים - מתווסף אהבה למקום ותצמא נפשו ויכמה בשרו לאהוב המקום ברוך הוא" לכן אם ירצה ה' בכל גיליון נשתדל להביא עניין אחד מנפלאות הבורא. ונתחיל במים שהם הדבר הראשון המוזכר בבריאה (בראשית א' ב'): "ורוח אלוקים מרחפת על המים. וכתוב (תהלים כ"ט): "קול ה' על המים" שנפלאות הבורא המתגלים במים הם כאילו דבר ה' אלינו. ונתחיל בנפלאות המים שאנו רואים אותם יום יום בקרח שהוא נס קבוע לקיום העולם. כל השם מים במקור כדי להקפאם יודע שאין למלא את הבקבוק עד הסוף, כי אם ימלא אותו עד הסוף כשהמים יקפאו הבקבוק יתפוצץ כי המים התרחבו. נראה בעז"ה מה סיבת הדבר.

תפקיד המים הקפואים שנהיים לשלג ולקרח, שהוא דבר שמקיים את הבריאה, הוא דבר שמלמד אמונה יותר מהרבה דברים: כתוב (איוב ל"ז י"א): "מנשמת א-ל יתן קרח ורוחב מים במוצק". כתשובה לאיוב שתמה: אני צדיק ואם אני מתייסר זה סימן שאין השגחה - איוב לאיוב התחלף! ענה לו אליהו: ראה את הנס הגדול המתמיד לקיום הבריאה וזה ישכנע אותך לראות את השגחת הבורא ית': שהמים הם הדבר היחיד שכשהוא נקפא, הוא יותר רחב וממילא הוא יותר קל. בכך הוא שונה מכל חומר אחר בבריאה. שכל חומר כולל מים כשהוא תחמם הוא מרחב ולכן הוא נהיה יור קל, ולהיפך כשהוא מתקרר הוא מתכווץ ונהיה כבדיותר כך ם המים, אבל כדי לקיים את העולמיצר הקב"ה נס מדהים כשהמים

הקרח שחלקם צפים במים וחלקם ביבשה, והם הקוטבים שבהם ישנה שכבת קרח בעובי 4 ק"מ, והשלג היורד שם ללא הרף משלים את הכמויות של המים, שנשפכים לים בזמן הקיץ כשיש הפשרה. ההרים של הקרח לא נוצרו רק מהקור העז ששורר שם, כי מקור זה לבד לא הייתה השכבה מגיעה ליותר מגובה של 3 מטר. אבל הבורא יתברך ברא את הבריאה, באופן שגאות ושפל ורוחות עזות ולחצים נוספים שוברים את מעטה הקרח שעל פני הים והשברים נערמים זה על זה. והופכים הררי קרח, הם קרחונים שצפים בים ואף שרובן שקוע במים, בכל זאת, הם מרכזים בתוכם מיליארדי קוב של מים. ולולי זה היו הרבה יבשות מוצפים מים, בזמן המבול הם נמסו ושטפו את העולם.

בימינו, שכדור הארץ מתחמם וגורם להתמעטות המים בקוטבים, אולי זו הכנה לאלף השבעי, שעליו אמרו חז"ל שהעולם אז יוצף במים. קרחונים שצפים בים, מהווים סכנה חמורה לאוניות רגילות אפילו חזקות מאד, וכמו שאירע לטיטניק... אם כי ישנן אוניות מיוחדות שוברות קרח.

והנה כבר בהפלגה הראשונה שלה, התנגשה בהר קרח ונבקעה לשניים וצללה לתהום, וסחפה עמה כאלפיים איש שטבעו בגלל חוסר סירות הצלה, מפני גאות מתכנני האוניה, שהיו בטוחים שלא תטבע. והיה זה מסר שמימי נגד דגל הכפירה! [ויש לצרף גם את הניסים שבמים כאמור קול ה' על המים, שהיו צריכים למנוע את דברי הכפירה וההבל שנכרכו סביב לאוניה. לכן יתכן מאד שעונש הכפירה היה טביעה במים- נס אחד, ודרך הקרח - נס נוסף].

עוד למדנו על קיום הבריאה על ידי קרח, ממצאות הקוטבים בכדור הארץ: למעלה כבר כתבנו את הפירוש לברכה "רוקע הארץ על המים", היינו ההודיה על המיוחד שבכדור הארץ עומק של הימים (11-9 ק"מ) המאפשר להיות בכדור הארץ כמויות עצומות של מים וגם יבשה. אבל אין די בכך, יש מאגר עצום של מים שלא שוטפים את כדור הארץ והם הררי

על המדף

נצא השדה

הספר נצא השדה יצא לאור ע"י רבינו שליט"א בשנת תשנ"ב, בהוצאת דבר ירושלים.

עניינו – על חשיבות בניית מקומות תורה במקומות המרוחקים ממרכזי התורה.

הרקע לכתיבת הספר הינה תופעת מחירי הדירות מרקיעי השחקים, ובעקבות זה המחיר הגבוה שצריכים בני תורה לשלם בשביל לחתן את ילדיהם.

בחיבור נוגע רבינו בחובת הכרת הטוב שמוטל על החתנים להקל מהוריהם, וכן בקידוש ה' שיש בכך שנוצרים מרכזי תורה נוספים בארץ, ואת זיכוי הרבים הכרוך בכך. כמו כן מפרט רבינו את התועלת האישית שיש למתגוררים במקומות קטנים, בהם החברה מגובשת ושמחה יותר.

במבוא מובא מקרה מחריד, אחד מיני רבים, בו מחנך תורני חשוב ביקש תרומה עבור בנו מהורה של אחד מתלמידיו שהיה נדיב חשוב. המחנך אמנם נענה בעין יפה, אולם הנדיב לחץ על בנו להפסיק ללמוד בישיבה, מכיוון שהוא לא רצה בשום אופן שבנו יצטרך לחזר על פתחי נדיבים בזמן שיצטרך להשיא את ילדיו.

ספרים חדשים מרבינו

***זקנה ובחרות** (מהדורה מורחבת)
***טעמי המצוות** (בראשית – שמות)

ניתן להשיג בחנות "יש כיסוי" (סריגת שוורץ)
מלכי ישראל 1 ירושלים

***

זכות התורה תעמוד להצלחת התורמים

***

לקבלת העלון באימייל ולתגובות:
אש"ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו
eeguds@gmail.com